

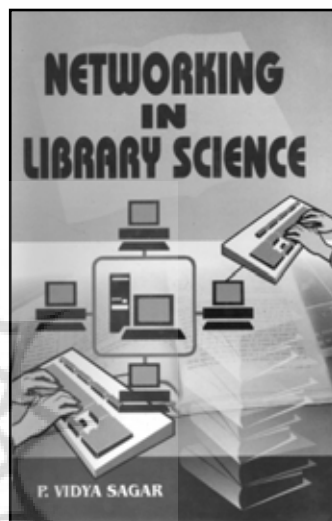
شبکه‌سازی در علوم کتابداری

عناصر و گره‌های اطلاعاتی می‌پردازد. همچنین وی با بیان تاریخچه مختصری از پیشینه تاریخی ارتباطات به تبیین وضعیت کتابخانه‌ها مبادرت می‌ورزد. ساگار با توضیح پیرامون زیرساخت شبکه‌ای و کاربردهای آن، به شرح انواع شبکه می‌پردازد. وی در اینجا به معرفی برخی از شبکه‌های معروف اطلاع‌رسانی چون آسی‌ال‌سی^۳، شبکه اطلاعات کتابخانه‌های پژوهشی^۴، شبکه کتابخانه‌های غربی^۵، و نظام خودکار کتابخانه دانشگاه تورنتو^۶ اهتمام می‌ورزد. نویسنده همچنین با بیان انواع شبکه‌های محلی به اطلاع‌رسانی در این عرصه می‌پردازد. در این میان برخی از شبکه‌های مهم محلی نیز معرفی می‌شوند. پس از آن به نقش مؤثر شبکه اشاره کرده و در ارتباط با شبکه‌های تک‌نوعی، محلی و ملی به ارائه توضیح می‌پردازد. ساختار ارتباطی میان شبکه‌ها و طرح‌ریزی شبکه‌ها از زمره مباحث مطرح شده در این بخش می‌باشد.

از موضوعات دیگری که به آن اشاره شده، مبحث شبکه‌های پیوسته و توضیح پیرامون معنا و اهداف آنهاست. نویسنده با شرح پویایی اطلاعات در ساختار جریان و گردش آن، به تأثیر فناوری در انتقال اطلاعات اشاره می‌کند. پس از آن پایگاه‌های داده رایانه‌ای و خدمات و نظام‌های پیوسته را مورد توجه قرار داده است. در این میان بهره‌گیری از نمودارهای توضیحی و جدول مشخصات به درک بهتر مطالب ارائه شده یاری می‌رساند.

یکی دیگر از ویژگی‌های مطلوب این کتاب طرح نکات مهم با بهره‌گیری از راهکار شماره‌گذاری است که مسائل اصلی را به ترتیب اهمیت و اثربخشی مطرح می‌سازد. از دیگر موارد سودمند باید به ارائه دلایل جست‌وجوهای پیوسته در محیط شبکه و رشد نظام‌های پیوسته در کارکردهای کتابخانه‌ای اشاره کرد.

بخشی دیگر از مطالب کتاب، شامل مبحث نیاز به اشتراک منابع در کتابخانه‌ها می‌شود. این بخش با توجه به ضرورت بهره‌گیری از امکانات موجود در کتابخانه‌ها در راستای حفظ بهره‌وری حرفه‌ای به رشته تحریر درآمده است. نگارنده با طرح مقوله ارتباط میان کتابخانه و خدمات آموزشی به تبیین این وضعیت در سال‌های متفاوت می‌پردازد و با استفاده از جدول، توضیح خود را کامل می‌کند. علاوه بر آن، در ادامه به شرح روش‌ها و فنون اشتراک منابع کتابخانه‌ای پرداخته، و اهداف سی و یک‌گانه آن را معرفی می‌کند. در ادامه مراحل انتخاب و برنامه‌گزینش منابع اطلاعاتی را شرح داده و در قالب برخی از انواع کتابخانه به توضیح آن می‌پردازد. یکی از ابزارهای اثربخش برای این منظور، فهرستگان^۷ می‌باشد. نگارنده در این بخش به توضیح انواع فهرستگان پرداخته و سپس به شرح تقاضا برای

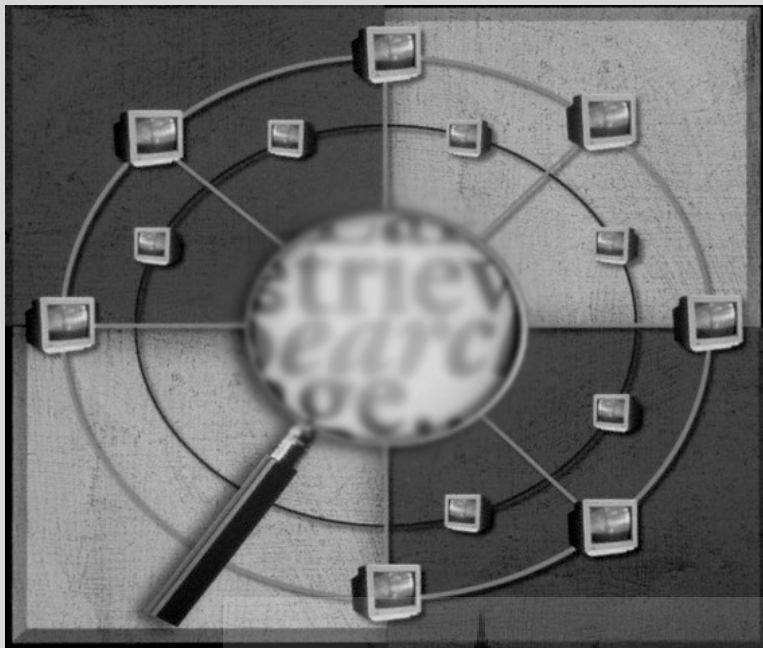

■ Sagar, Putumbaka Vidya (2005).

Networking in Library Science. New Delhi: Sonali.

پوتومباکا ویدیا ساگار^۱ به‌عنوان کتابدار ارشد، فعالانه‌ای در پژوهش‌های علوم کتابداری مشارکت دارد. او در حال حاضر کتابدار دانشکده علوم تربیتی سیدارتا^۲ است. کتاب شبکه‌سازی در علوم کتابداری یکی از آثار وی است که به فعالیت کتابداری در محیط شبکه و فضای مجازی می‌پردازد. ساگار با طرح ابعاد متعدد این فرایند کاربردی در حیطه فعالیت کتابداری به خلق اثری سودمند دست یازیده است.

شبکه‌سازی فعالیتی تخصصی است که امروزه کتابخانه‌ها با بهره‌گیری از آن به بالابودن کیفیت خدمات و ارائه اطلاعات مؤثر مبادرت می‌ورزند. شبکه ممکن است با بهره‌گیری از این اندیشه که به‌صورت رسمی یا غیررسمی، پیوند و اتصال میان کتابخانه‌ها و دیگر مراکز اطلاعاتی برقرار سازد، شکل بگیرد. این فرایند به منظور تبدیل و ارسال اطلاعات در بین مجموعه‌ای از مراکز اطلاعاتی به وقوع می‌پیوندد. شیوه‌های ارتباطی و راه‌کارهای برقراری رابطه میان گره‌های شبکه، یکی از موارد مهم و کلیدی در ایجاد شبکه می‌باشد. نویسنده با توضیح پیرامون سبب شبکه‌سازی، و اینکه چرا از این راهکار مفید بهره می‌گیریم، به توضیح انواع ارتباطات میان

مطرح می‌سازد. همچنین باید به بحث جذاب و جالب نرم‌افزار برای کتابخانه‌ها نیز اشاره کرد. در این بخش با توجه به مشخصات کاری کتابخانه و نیازمندی‌های آن به تبیین بهره‌گیری از امکانات برنامه‌های رایانه‌ای پرداخته شده است. توسعه خدمات امانت بین کتابخانه‌ای و تحویل مدرک نیز از دیگر مباحث این اثر می‌باشد.

در سراسر کتاب، بهره‌گیری از فرایندهای دیداری چون جدول، نمودار و نقشه برای درک بهتر مطالب صورت پذیرفته است. همچنین نکات مهم در بیان عناصر و اجزای مطالب به شکل شماره‌گذاری و با فنون برجسته‌سازی اطلاعات کلیدی برای خواننده مشخص شده. زبان کتاب کاملاً فنی و تخصصی است. استفاده از اصطلاح‌های شبکه‌سازی مبتنی بر علوم رایانه در قسمت‌های مختلف کتاب به چشم می‌خورد. با توجه به این نکته که نویسنده کتاب، خود کتابدار بوده و با دانش کتابداری آشنایی دارد، بررسی شبکه‌سازی در کتابخانه با تکیه بر مبانی کتابداری و کاربردهای خاص آن انجام پذیرفته است. این نکته بیانگر آن است که نگاه طراحی و توصیه‌های لازم برای این فرایند فنی از دیدگاه کتابداری مورد بررسی قرار گرفته. مطالعه کتاب برای کتابداران علاقه‌مند به مباحث شبکه‌سازی فعالیت‌های کتابخانه می‌تواند اثربخش باشد.

پی‌نوشت‌ها

1. Putumbaka Vidya Sagar
2. Siddartha College of Education
3. Online Computer Library Catalog (OCLC)
4. Research Libraries Information Network (RLIN)
5. Western Library Network (WLN)
6. University of Toronto Library Automation System (UTLAS)
7. Union Catalogue

دستیابی به منابع اشاره می‌کند. مراحل فراهم‌آوری منابع اطلاعاتی از دیگر موضوعاتی است که به آن توجه کرده است. سفارش منابع و مبادله اسناد و اطلاعات، یکی دیگر از مباحث مهم مطرح شده در این بخش می‌باشد.

پدیدآورنده به موضوعاتی مانند فهرست‌نویسی و رده‌بندی برای بهره‌برداری بهتر از منابع اطلاعاتی، پرداخته است. همچنین باید به فنون تحویل مدرک در این بخش اشاره کرد که به خدمات مؤثر در این حوزه فعالیت اشاره دارد. مقوله دیگری که نویسنده به آن توجه نشان داده، اشتراک منابع کتابخانه از مسیر فعالیت شبکه‌سازی است. وی با طرح مدل پایه شبکه به شرح تخصصی فرایند توزیع اطلاعات پرداخته است. موارد مهمی که در این قسمت مطرح شده، چگونگی ذخیره‌سازی اطلاعات، ذخیره‌سازی رایانه‌ای، فنون کاربردی و انواع حافظه موجود در فضای شبکه می‌باشد. کارکرد فناوری اطلاعات نقشی اثرگذار در این میان ایفا می‌کند. سخت‌افزار و نرم‌افزار رایانه‌ای هر یک تأثیری بسزا در این میان برعهده دارند. ابزارهای ارتباطی و خدمات ارتباطات ویژه بر اساس کارکردی که در محیط شبکه به نمایش می‌گذارند، به عنوان عواملی اثرگذار در این میان شناخته می‌شوند. توضیح نویسنده در این بخش تا حد زیادی فنی است، و مطرح ساختن اطلاعات تخصصی شبکه‌سازی به دانش شبکه‌های کتابداران کمک شایان توجهی می‌کند. جدول‌های توضیحی در این قسمت نیز به کمک خواننده آمده و اطلاعات ضروری را به صورت طبقه‌بندی شده در اختیار وی قرار می‌دهند.

از دیگر مباحث مطرح شده در کتاب باید به نظام اطلاعات رایانه‌ای اشاره کرد. ویژگی‌های نظام با طرح نمودار توضیحی به خوبی بیان شده است. در این بخش به کوتاهی فرایند جست‌وجو و خدمات مربوط به آن اظهار شده، و به اختصار ابعاد آن معرفی شده است. مقوله دیگر کتاب، اشتراک منابع از طریق شبکه‌های رایانه‌ای در آموزش عالی است که کاربرد خاص آن را در نظام آموزش دانشگاهی